

ΦΥΣΙΚΗΣ
 ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ
 Διά τῆς ἀρχίνες καὶ φιλομαθείς Ἑλλήνας,
 Ἐκ τῆς Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς διαλέκτου ἐρρασιδέν
 Παρά τῆ
 Ρ Η Γ Α
 ΒΕΛΓΙΚῆ ΚΑΙ ΟΥΤΤΑΛΟΥΤ.
 Οὐτινὸς ἀπὸ τῆς ἐξέδοθι, πρὸς ἀφέλειαν
 τῶν μαθητῶν καὶ συγγενῶν.
 ἘΝ ΒΙΕΝΝῃ.
 Ἐκ τῆς Τυπογραφίας τῆ Εὐγενῆς ΤΡΑΤΙΝΕΡ.
 1 7 9 0.

Διότι

ΓΑΝΔΕΡΕ ΚΥΤΣΙΣΚΕΡΑΒΕΡ - ΣΕΤΦΙΛΥΜΙΝΑΤΙΟΝ - ΨΑΥ.ΚΙΣΔ.ΟΕ

+

ENCYCLOPÉDIE,
 ou
 DICTIONNAIRE RAISONNÉ
 DES SCIENCES,
 DES ARTS ET DES MÉTIERS.
 PAR UNE SOCIÉTÉ DE GENS DE LETTRES.

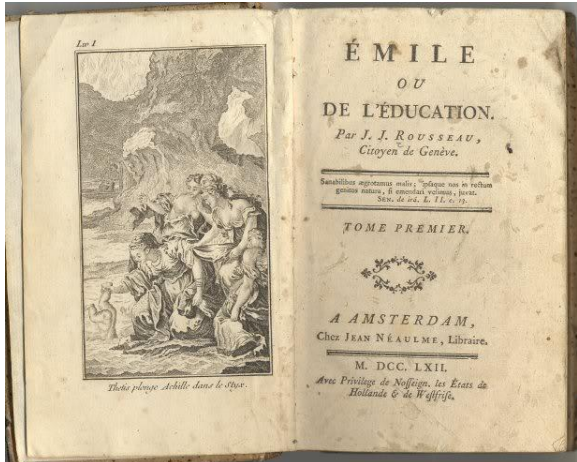
Mis en ordre & publié par M. DIDEROT, de l'Académie Royale des Sciences & des Belles-Lettres de Paris, de ceux de l'Académie des Sciences, de ceux de l'Académie des Sciences de Paris, de celle de Prusse, & de la Société Royale de Londres.

Toutes les justifications faites.
 Toutes les notes imprimées séparément.

TOME PREMIER.

A PARIS,
 Chez BRASSON, au Salon Royal, à la Harpe,
 Chez LA FAYETTE, au Salon Royal, à la Harpe, & chez
 LAURENT, au Salon Royal, à la Harpe, & chez
 M. DCC.LI
 AVEC APPROBATION ET PRIVILEGE DU ROY.

Ενότητα 7.1

Ο Διαφωτισμός

ΙΣΤΟΡΙΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Διδάσκων: Χρήστος Αργυρού

Με το τέλος του μαθήματος αυτού θα πρέπει να είσαι σε θέση:

1. να περιγράφεις το ιστορικό – κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο διαμορφώθηκαν οι ιδέες του Διαφωτισμού.
2. να κατανοείς και να σχολιάζεις τις ιδέες των κυριότερων εκπροσώπων του Διαφωτισμού.
3. να αναφέρεις τα μέσα διάδοσης των νέων ιδεών.
4. να συγκρίνεις τον Διαφωτισμό με το προδρομικό κίνημα της Αναγέννησης και να εντοπίζεις ομοιότητες και διαφορές.
5. να επισημαίνεις τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.
6. να σχολιάζεις τις βασικές ιδέες του Ρήγα Φεραίου και του Αδαμάντιου Κοραή.

α. Το ιστορικό – κοινωνικό πλαίσιο διαμόρφωσης του Διαφωτισμού

Τι αλλάζει στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης από
τα τέλη του 17^{ου} αιώνα;

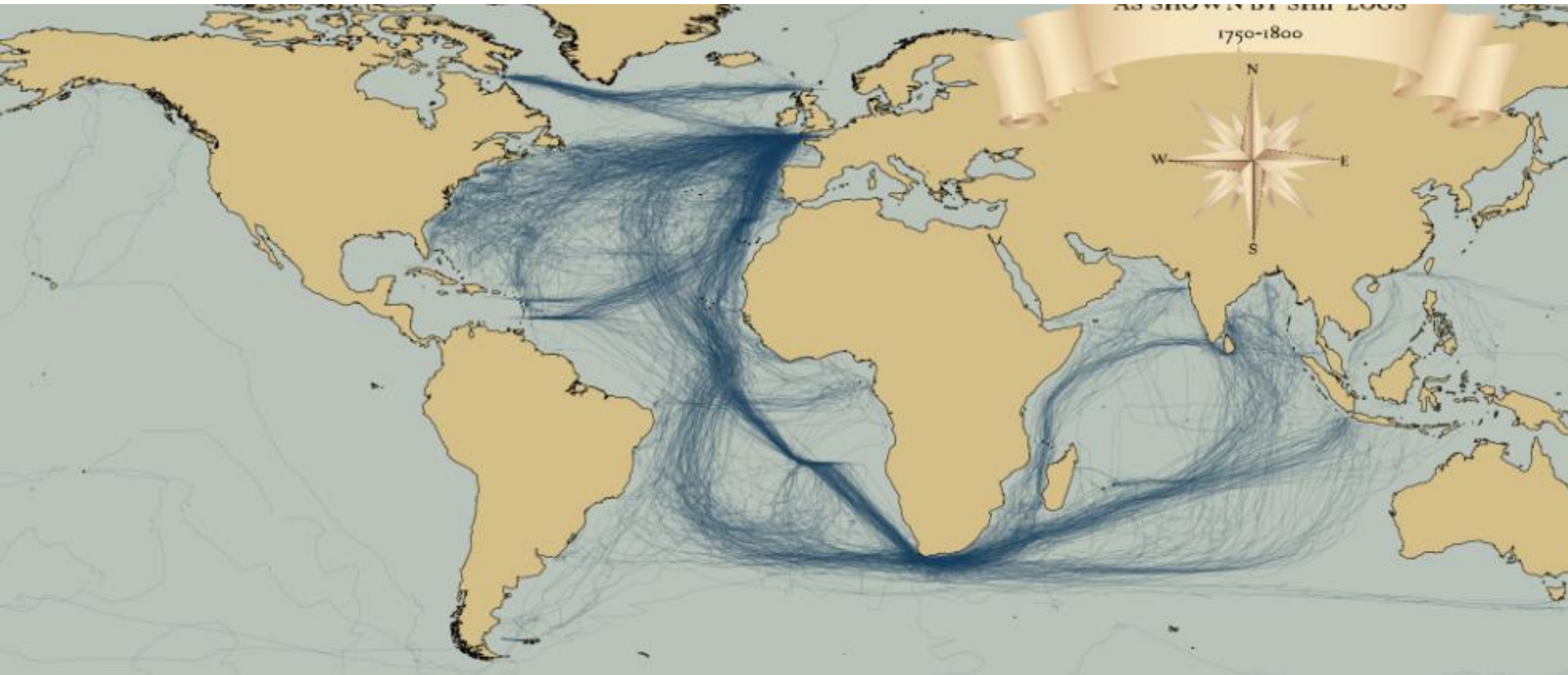
- Ραγδαία οικονομική ανάπτυξη
- Πνευματική πρόοδος

Θυμήσου: Είχαν προηγηθεί η Αναγέννηση, οι
ανακαλύψεις (15^{ος} – 16^{ος} αιώνας).

Η βόρεια και κεντρική Ευρώπη δεν ακολουθεί
αυτή την ταχεία εξέλιξη.

Σε ποια συμπεράσματα οδηγείσαι, μελετώντας τον πιο κάτω χάρτη, για το θαλάσσιο εμπόριο της Αγγλίας κατά την περίοδο 1750-1800;

Οι γαλάζιες γραμμές δηλώνουν τους θαλάσσιους δρόμους

James Cheshire, Spatial Analysis (<https://spatial.ly/2012/03/mapped-british-shipping-1750-1800/>)

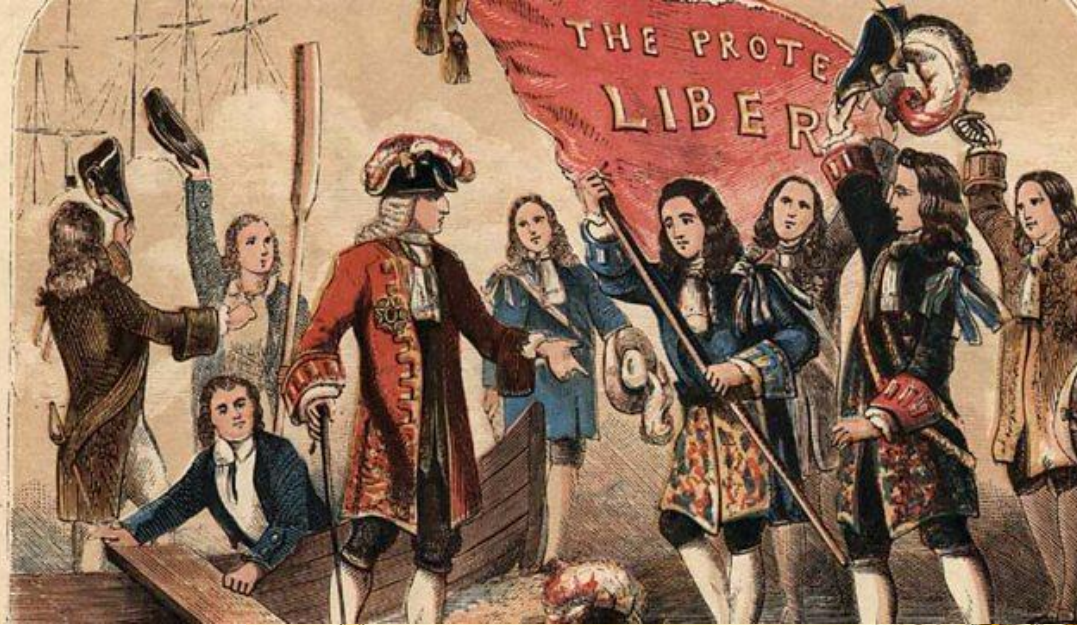
Η Αγγλία πραγματοποιεί υπερπόντια* ταξίδια και αναπτύσσει εμπορική δραστηριότητα σε Αμερική, Αφρική και Ασία. Στις αρχές του 18^{ου} αιώνα είναι η μεγαλύτερη εμπορική και ναυτική δύναμη στον κόσμο.

Αναζητώ την ετυμολογία και τη σημασία της λέξης «υπερπόντιος» στο λεξικό

Η αστική τάξη στην Αγγλία

Ομαδική προσωπογραφία (πιθανώς της οικογένειας Brewster)
του Βρετανού ζωγράφου Thomas Bardwell (1704-1767), Museum of Home, Λονδίνο

Η Αγγλία θα αποτελεί πλέον πόλο έλξης των ανθρώπων που μισούν την απολυταρχία και θέλουν να ζουν σε ένα φιλελεύθερο μέρος.

Ένδοξη Επανάσταση (1688): Η αστική τάξη επικρατεί στην πολιτική σκηνή κι επιβάλλει τη συνταγματική μοναρχία και τον κοινοβουλευτισμό

Το βρετανικό Κοινοβούλιο

Η πολιτική – κοινωνική κατάσταση στη Γαλλία είναι διαφορετική

Παρατεταμένη κρίση:
η **απόλυτη μοναρχία**
εμποδίζει τη δραστηριότητα
και τις επιδιώξεις
της **αστικής τάξης**.
Η αντιπαράθεση
θα κορυφωθεί
προς το τέλος του 18^{ου} αι.

Ας ορίσουμε τον Διαφωτισμό

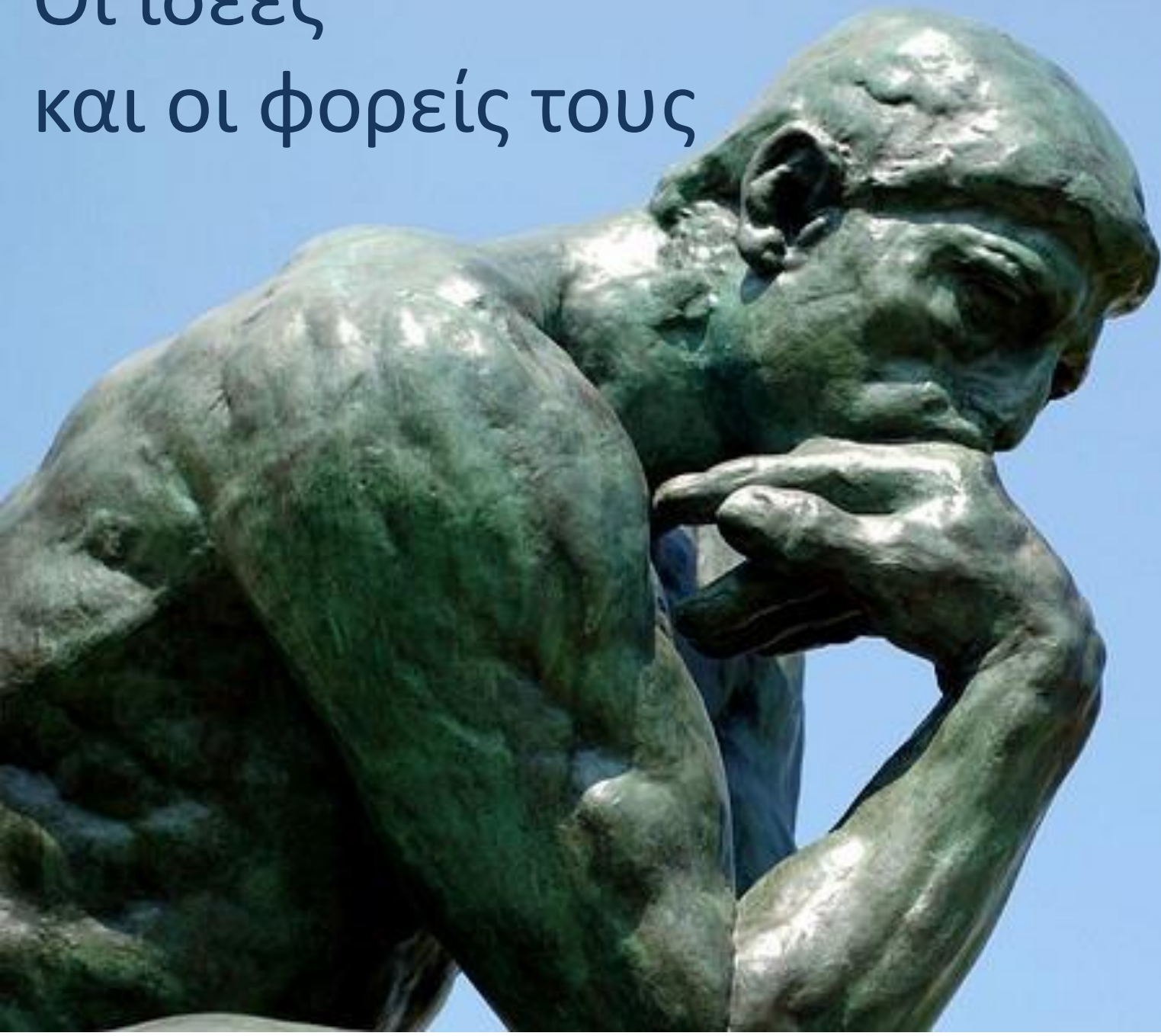

«Ἀρχὴ σοφίας ἢ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις», Αντισθένης

Ο **Διαφωτισμός** ή ο **Αιώνας των Φώτων** (1688-1789) αποτελεί ένα πνευματικό - ιδεολογικό κίνημα το οποίο εξέφραζε μεταξύ άλλων:

- την τάση για πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές
- την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της επιστήμης
- την πίστη στην πρόοδο του ανθρώπου.

Οι ιδέες
και οι φορείς τους

Ο ορθός λόγος εναντίον της προκατάληψης

Το πρώτο ήταν να μην παραδέχομαι ποτέ τίποτα για αληθινό, αν δεν το ξέρω ολοφάνερα για αληθινό· δηλαδή ν' αποφεύγω προσεκτικά τη βιασύνη και την προκατάληψη, και να μην περιλαμβάνω στις κρίσεις μου τίποτα παραπάνω απ' ό,τι θα παρουσιάζεται στο νου τόσο ευδιάκριτα ώστε να μη μου δίνεται καμιά ευκαιρία ν' αμφιβάλλω γι' αυτό.

Ντεκάρτ, Λόγος περί της μεθόδου (1637),
μτφρ. Χρ. Χρηστίδης;, Παπαζήσης, Αθήνα 1976, σ. 19.

Ποιες προϋποθέσεις θέτει ο Ρενέ Ντεκάρτ για την αληθινή γνώση στο πιο πάνω παράθεμα;

Να αμφιβάλλεις για όλα.
Η συστηματική αμφιβολία
είναι ο μόνος δρόμος
προς την αληθινή γνώση

Διαφωτισμός και Θρησκεία

Απευθύνομαι σε σένα, Θεέ, που δημιούργησες όλα τα όντα [...] Κάνε αυτοί που ανάβουν κεριά με το φως της ημέρας για να σε λατρέψουν να ανέχονται αυτούς που αρκούνται στο φως του ήλιου σου· κάνε, αυτοί που φορούν άσπρο ράσο για να σου δείξουν την αγάπη τους να μη μισούν αυτούς που σε αγαπούν το ίδιο, φορώντας μαύρο ράσο.

Βολταίρος, Πραγματεία περί ανεξιθρησκίας (1763)

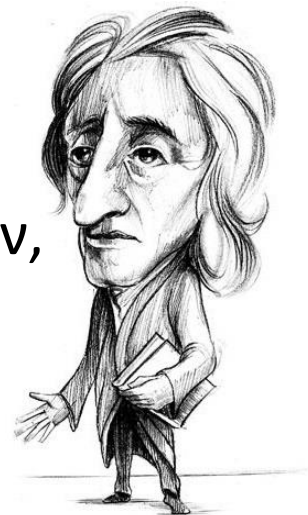
- Ποια ιδέα προβάλλει ο Βολταίρος στο πιο πάνω παράθεμα;
- Τι σημαίνει ανεξιθρησκία; Με ποιο ιστορικό γεγονός και ποια ιστορική προσωπικότητα, που είδαμε στην αρχή της σχολικής χρονιάς, συνδέεται ο όρος αυτός;

Οι φιλόσοφοι διαφωτιστές στρέφονται κατά του **θρησκευτικού φανατισμού** και επιχειρηματολογούν υπέρ της **ανεξιθρησκίας** και γενικότερα της πνευματικής ανεκτικότητας. Κύριος εκφραστής των ιδεών αυτών ο **Βολταίρος**, ο οποίος δεν δίστασε να έλθει σε σύγκρουση ακόμη και με την κρατική εξουσία για την υπεράσπιση των ιδεών του.

Αφού μελετήσεις το παράθεμα με τίτλο «Περί ανεξιθρησκίας» στη σελίδα 160 του βιβλίου σου, να εξηγήσεις ποιες αντιλήψεις και στάσεις των ανθρώπων ψέγει ο Βολταίρος.

Τζον Λοκ – αρχή του κοινωνικού συμβολαίου

- Τα άτομα δέχτηκαν να παραχωρήσουν ορισμένες από τις ελευθερίες τους, προκειμένου, να συμβιώσουν, και το κράτος εγγυήθηκε αυτή τη συμφωνία (κοινωνικό συμβόλαιο).

Όμως:

"Αν ένας ηγεμόνας χρησιμοποιεί την εξουσία του εναντίον του λαού του [...], τότε ο λαός έχει το δικαίωμα να τον αντιμετωπίσει με τη βία. Ο σωστός τρόπος για να αντιμετωπιστεί η παράνομη βία της εξουσίας είναι η βία."

Δύο δοκίμια περί διακυβερνήσεως (1689)

Αν οι κυβερνώντες παραβούν τους όρους αυτού του κοινωνικού συμβολαίου και γίνουν τυραννικοί, τότε ο λαός έχει το δικαίωμα της αντίστασης και της επανάστασης.

Compose

Inbox 999+

Unread

Starred

Drafts 43

Sent

Archive

Spam

Trash

Less

Views Hide

Photos

Documents

Subscriptions

Deals

Receipts

Groceries

Travel

Folders Hide

+ New Folder

← Back

Archive

Move

Delete

Spam

...

...

...

...

...

Ενημέρωση 2

Yahoo/Inbox

baron.montesquieu@siècledeleslumières.com.fr
To: étudiantsdechypre.com.cy

Tue, Mar 24 at 7:07 PM

Φίλες και φίλοι μαθητές/τριες της Κύπρου,

ελπίζω να περνάτε όμορφα και δημιουργικά στο σπίτι. Όπως κι εσείς έτσι κι εμείς εδώ στο Παρίσι **μένουμε σπίτι**. Είναι επομένως μια καλή ευκαιρία για μελέτη. Θα σας βοηθήσω λοιπόν να διαβάσετε ιστορία.

Αφού μελετήσετε τις ιδέες που εκφράζω πιο κάτω και είναι γραμμένες στο έργο μου «Το πνεύμα των νόμων», που δημοσιεύτηκε στη Γενεύη το 1748, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

"Υπάρχουν σε κάθε κράτος τρία είδη εξουσίας: η νομοθετική, η εκτελεστική και η δικαστική εξουσία. Αν η νομοθετική και η εκτελεστική εξουσία συγκεντρώνονται στο ίδιο πρόσωπο ή στο ίδιο διοικητικό σώμα δεν υπάρχει ελευθερία [...]. Καραδοκεί ο κίνδυνος μήπως ο μονάρχης ή το κοινοβούλιο θεσπίσει νόμους τυραννικούς και τους εφαρμόσει. Δεν υπάρχει, επίσης, ελευθερία αν η δικαστική δύναμη δεν είναι χωρισμένη από τη νομοθετική και την εκτελεστική. [...] Όλα θα ήταν χαμένα αν ο ίδιος άνθρωπος ή το ίδιο σώμα [...] ασκούσε τις τρεις αυτές εξουσίες. [...] Στους Τούρκους, όπου και οι τρεις εξουσίες είναι συγκεντρωμένες στον σουλτάνο, επικρατεί ένας φρικαλέος δεσποτισμός.

(α) Ποια είναι τα τρία είδη εξουσίας σε ένα κράτος;

(β) Γιατί δεν πρέπει να συγκεντρώνονται και τα τρία είδη εξουσίας σε ένα πρόσωπο ή σε μια ομάδα προσώπων μόνο;

(γ) Ποια αυτοκρατορία φέρνω ως παράδειγμα, στην οποία συγκεντρώνονταν οι εξουσίες σε ένα πρόσωπο;

(δ) Στην αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία υπήρχε διάκριση εξουσιών;

(ε) Στην Κύπρο υπάρχει διάκριση εξουσιών;

Καλή συνέχεια και μην ξεχνάτε: Μένουμε σπίτι - προστατεύσουμε τους παππούδες και τις γιαγιάδες μας.

Με την αγάπη μου

Charles-Louis de Secondat, Baron de La Brède et de Montesquieu

Ο Μοντεσκιέ - η διάκριση των εξουσιών

Ο Μοντεσκιέ διατυπώνει τη θεωρία της διάκρισης των εξουσιών με στόχο να αποτρέπεται ο κίνδυνος αυταρχικής διακυβέρνησης. Η θεωρία αυτή άσκησε μεγάλη επίδραση στην πολιτική σκέψη και αποτέλεσε συστατικό στοιχείο πολιτικών και πολιτειακών κειμένων - συνταγμάτων της εποχής.

Διάκριση των εξουσιών

Εκτελεστική

Νομοθετική

Δικαστική

Ζαν Ζακ Ρουσσό: ελευθερία του ατόμου και ισότητα των ανθρώπων

Η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού κι όχι κάποιου ηγεμόνα.

Η γενική βούληση είναι η σύνθεση των ατομικών βουλήσεων μέσα από την οποία εκφράζεται το δημόσιο συμφέρον.

Πώς εκφράζεται η γενική βούληση;

Με τη συμμετοχή του λαού στην λήψη των αποφάσεων.

"Οι φορείς της εκτελεστικής εξουσίας δεν είναι αφέντες του λαού, μα υπάλληλοί του. Ο λαός πρέπει να τους διορίζει και να τους απολύει όποτε θέλει. Δεν υπάρχει θέμα να συμβληθούν με το λαό· πρέπει να τον υπακούουν."

Το Κοινωνικό συμβόλαιο (1762)

Μελετώ τις πηγές

Για μια δημοκρατική διακυβέρνηση του λαού

Μόνο η γενική βούληση μπορεί να ασκεί τις εξουσίες του κράτους. Ο λαός οφείλει να είναι ο δημιουργός των νόμων στους οποίους υπακούει. Η νομοθετική εξουσία ανήκει στο λαό, και δεν μπορεί να ανήκει σε κανέναν άλλο παρά μόνον σ' αυτόν.

Από το *Κοινωνικό Συμβόλαιο (1762)* του Ρουσσό.

Τι είναι η Γενική Βούληση

Καθένας από μας συνενώνει τον εαυτό του με την κοινωνία και θέτει όλη τη δύναμη του κάτω από τη γενική βούληση και δεχόμαστε κάθε μέλος ως μέρος αδιαίρετο του συνόλου. Κάθε μέλος της κοινωνίας ενώνεται με όλους και δεν ενώνεται ξεχωριστά με κάθε άτομο.

Η δύναμη των Νόμων

Ένας λαός ελεύθερος υπακούει, αλλά δεν υπηρετεί. Έχει αρχηγούς και όχι αφεντικά. Υπακούει στους νόμους και μόνον σ' αυτούς. Και δεν είναι παρά μόνον με τη δύναμη των νόμων που δεν υπακούει στους ανθρώπους.

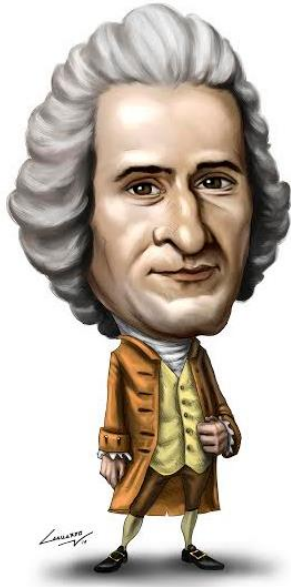
Από το έργο *Πραγματεία για την καταγωγή και τα βάθρα της ανισότητας μεταξύ των ανθρώπων (1755)* του Ρουσσό.

Μελετώ τα πιο πάνω παραθέματα καθώς και το παράθεμα της προηγούμενης διαφάνειας και εξηγώ:

(α) τι είναι η «Γενική Βούληση».

(β) πώς γίνεται σεβαστή η γενική βούληση.

Διαφωτισμός και εκπαίδευση

Ο Ρουσσό για το χαρακτήρα της εκπαίδευσης:

Ο Αιμίλιος έχει λίγες γνώσεις, αλλά αυτές είναι πραγματικά δικές του και ό,τι μαθαίνει δεν είναι ποτέ μισομαθημένο. Στο μικρό αριθμό των πραγμάτων που ξέρει, και τα ξέρει καλά, το πιο σημαντικό είναι ότι υπάρχουν πολλά που τα αγνοεί και που μπορεί να τα μάθει μια μέρα... Έχει ένα πνεύμα σε όλα ανοιχτό, όχι από την παιδεία του αλλά από την ικανότητά του να αποκτήσει παιδεία.

Ρουσσό, Αιμίλιος ή Περί Αγωγής

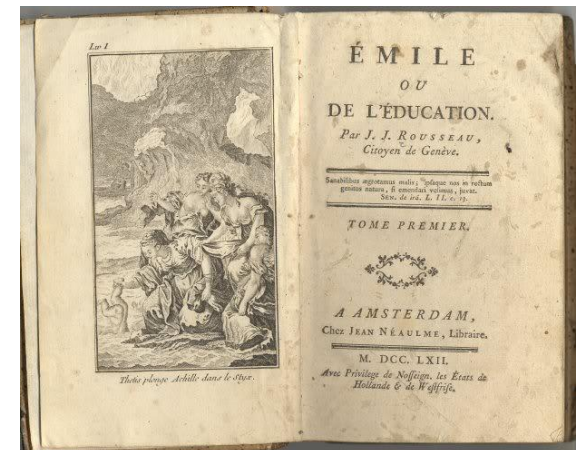
- Σύμφωνα με το πιο πάνω παράθεμα, ποια χαρακτηριστικά πρέπει να συγκεντρώνει ο μαθητής;
- Πιστεύεις ότι συγκεντρώνει αυτά τα χαρακτηριστικά ο/η μαθητής/τρια σήμερα;

Για τη βελτίωση της κοινωνίας αναγκαία προϋπόθεση για τους Διαφωτιστές είναι η παιδεία του λαού.

Ο Ρουσσό στο έργο του *Αιμίλιος ή Περί Αγωγής* διακήρυξε:

(α) τον σεβασμό της προσωπικότητας του παιδιού

(β) καθόρισε τις αρχές μιας παιδαγωγικής μεθόδου που βασίζεται στη **φυσική διδασκαλία**.

Κοινωνικές μεταρρυθμίσεις για την προστασία της αξιοπρέπειας του ανθρώπου

Τσέζαρε Μπεκαρία

Βιβλίο

Περί εγκλημάτων και ποινών (1764)

**Ανάγκη για τον εξανθρωπισμό
της ποινικής δικαιοσύνης**

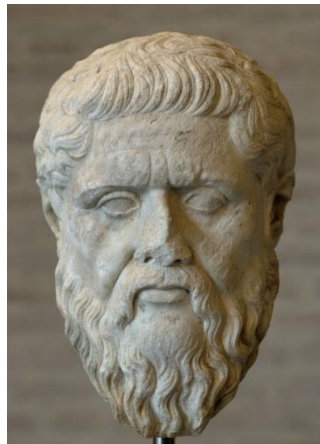
Συγκρίνω τις σκέψεις του Πλάτωνα και του Μπεκαρία για την τιμωρία

«Γιατί κανείς δεν τιμωρεί τους ανθρώπους που κάνουν αδικίες έχοντας αυτό στο νου του και για το λόγο αυτό, επειδή δηλαδή αδίκησαν· τουλάχιστον όποιος δεν εκδικείται σα ζώο, ασυλλόγιστα. Όποιος, όμως έρχεται να τιμωρήσει με περίσκεψη, δεν επιβάλλει τιμωρία για το αδίκημα που έγινε- γιατί δεν μπορεί, εκείνο που έγινε, να κάνει ώστε να μην έχει γίνει - αλλά για χάρη του μέλλοντος, για να μην αδικήσει ξανά ούτε αυτός, ούτε άλλος, που είδε να τον τιμωρούν. Και όταν σκέφτεται με αυτόν τον τρόπο, θεωρεί ότι η αρετή διδάσκεται.»

Πλάτων, Πρωταγόρας 324b (6-15) [2]

«Σκοπός της ποινής, γράφει ο Μπεκαρία, δεν είναι η εκδίκηση, αλλ' ο σωφρονισμός αυτού που διέπραξε το αδίκημα και ο παραδειγματισμός των άλλων.»

Σαράντος Καργάκος, *Η έννοια της ποινής: Σωφρονισμός -παραδειγματισμός – θανατική «ποινή»*, Προβληματισμοί (<http://www.sarantoskargakos.gr/>)

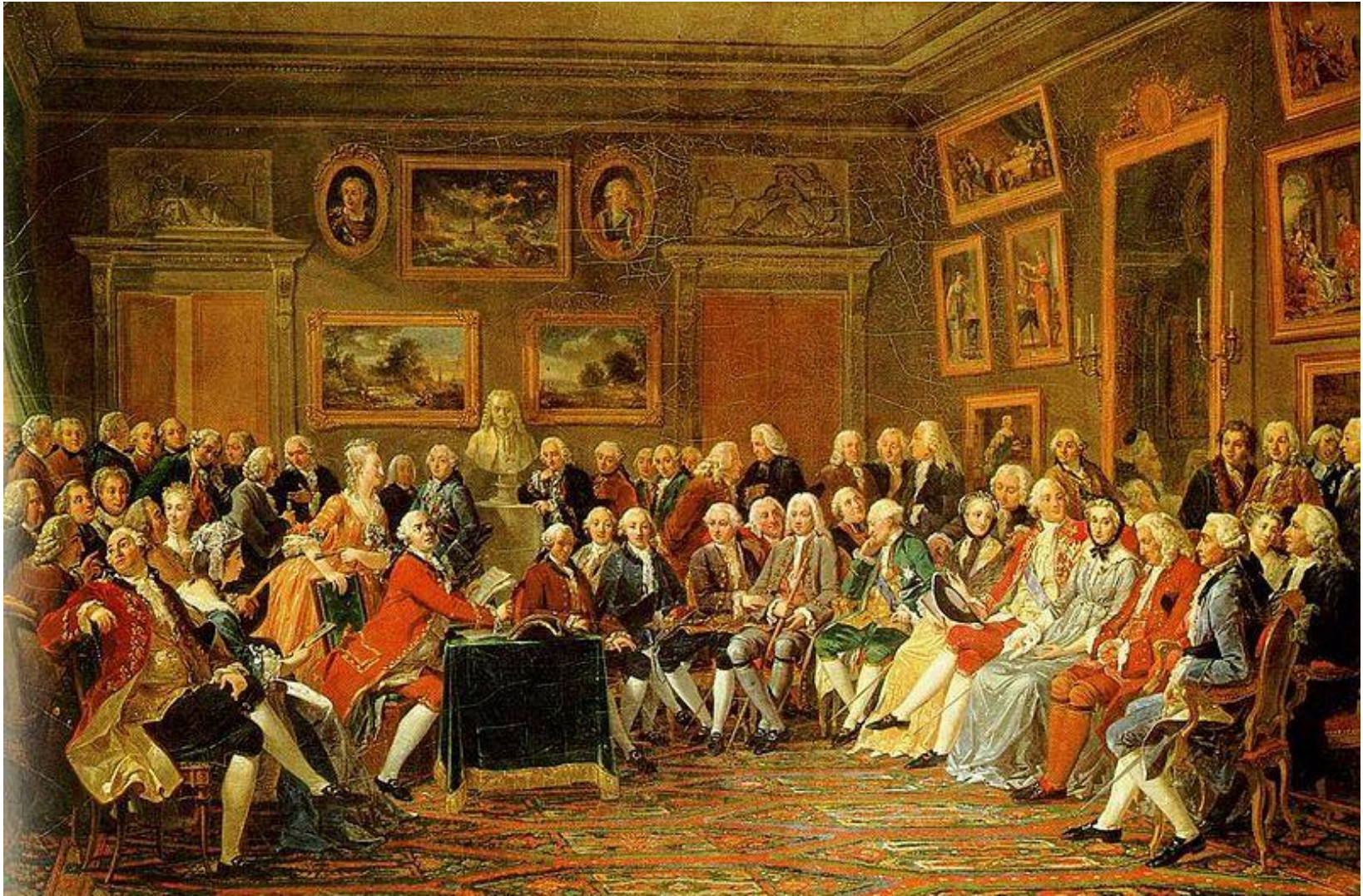
Τα μέσα διάδοσης των νέων ιδεών

- Εφημερίδες
- Βιβλία
- *Γαλλική Εγκυκλοπαίδεια*
- Κοινωνικές συγκεντρώσεις σε σαλόνια ή άλλους χώρους
- Επιστημονικές ακαδημίες
- Λέσχες
- Μυστικές ενώσεις

Ένα "καφέ", χώρος διάχυσης των ιδεών. Υδατογραφία ανώνυμου, 18ου αιώνας. Παρίσι, Εθνική Βιβλιοθήκη. (σχολικό βιβλίο, σελ. 162)

Διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού

Γκ. Λεονιέ, Ο Ντ' Αλαμπέρ (στο τραπέζι) διαβάζει την Εγκυκλοπαίδεια στο σαλόνι της μαντάμ Ζοφρέν στο Παρίσι.

ENCYCLOPÉDIE,
O U
DICTIONNAIRE RAISONNÉ
DES SCIENCES,
DES ARTS ET DES MÉTIERS,
PAR UNE SOCIÉTÉ DE GENS DE LETTRES.

Mis en ordre & publié par M. *DIDEROT*, de l'Académie Royale des Sciences & des Belles-Lettres de Prusse; & quant à la PARTIE MATHÉMATIQUE, par M. *D'ALEMBERT*, de l'Académie Royale des Sciences de Paris, de celle de Prusse, & de la Société Royale de Londres.

*Tantum series juncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris!* HORAT.

TOME PREMIER.

A PARIS,

Chez { *BRIASSON, rue Saint Jacques, à la Science.*
DAVID l'aîné, rue Saint Jacques, à la Plume d'or.
LE BRETON, Imprimeur ordinaire du Roy, rue de la Harpe.
DURAND, rue Saint Jacques, à Saint Landry, & au Griffon.

M. DCC. LI.

AVEC APPROBATION ET PRIVILEGE DU ROY.

Η Εγκυκλοπαίδεια

Οι ιδέες του
Διαφωτισμού
συνοψίζονται στην
Εγκυκλοπαίδεια
(33 τόμοι).

- Πρωτεργάτες:

Ντιντερό

και

Ντ' Αλαμπέρ

Φωτισμένη δεσποτεία

Ορισμένοι μονάρχες εφάρμοσαν κάποιες από τις ιδέες του Διαφωτισμού (περιορισμός των προνομίων των ανώτερων τάξεων, λήψη μέτρων κοινωνικής πρόνοιας, ενίσχυση των Γραμμάτων και των Τεχνών) για να κάνουν το κράτος τους πιο αποτελεσματικό και να ισχυροποιήσουν, έτσι την εξουσία τους. Αυτή η παραλλαγή απόλυτης μοναρχίας ονομάστηκε **φωτισμένη δεσποτεία**

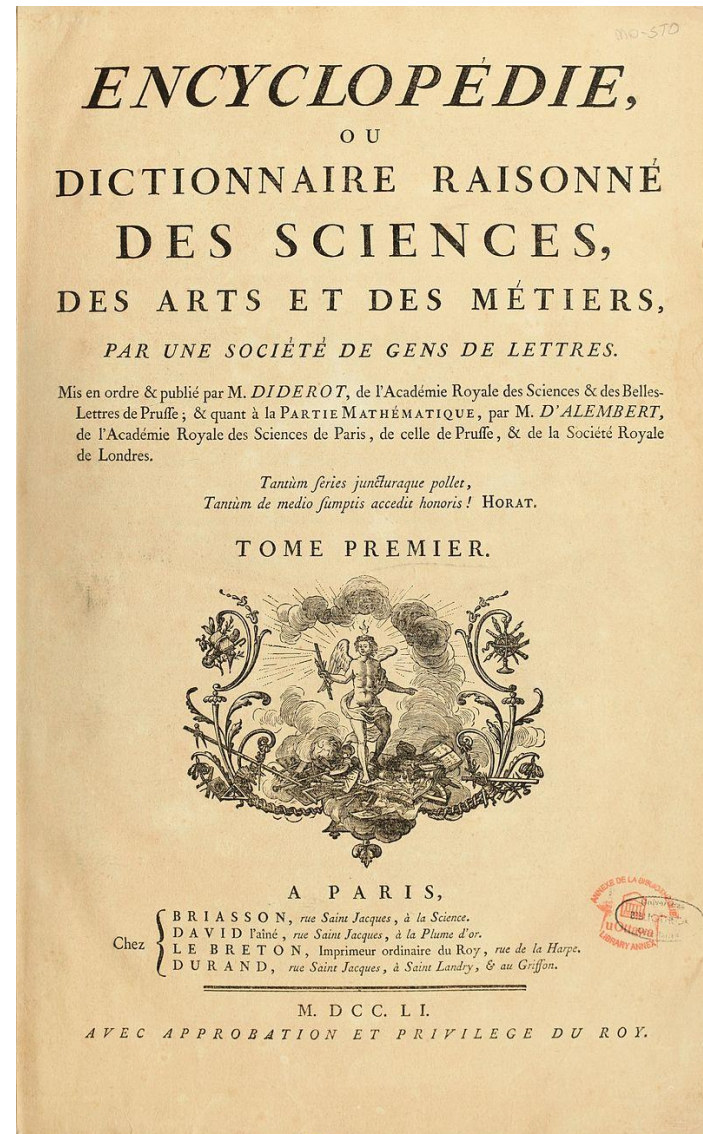
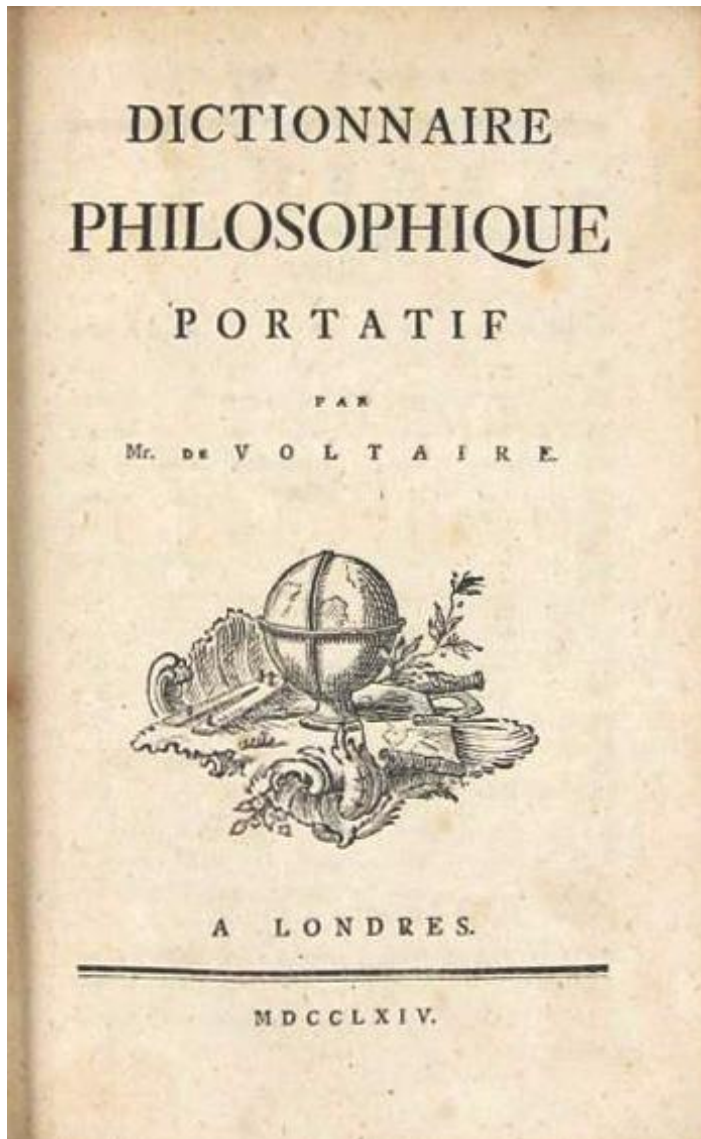
Ο Βολταίρος και ο Φρειδερίκος Β΄ της Πρωσίας

Η Μεγάλη Αικατερίνη της Ρωσίας με τον διαφωτιστή Ντενί Ντιντερό. Η τσαρίνα Αικατερίνη της Ρωσίας τον κάλεσε να υποβάλει προτάσεις για το εκπαιδευτικό σύστημα της Ρωσίας και γι' αυτό ο Ντιντερό έμεινε στα χρόνια 1773-1774 στην Πετρούπολη.

Μετασχηματισμός λεξιλογίου: έκδοση λεξικών

Αναγέννηση και Διαφωτισμός: μια σύγκριση

Μπορείς να εντοπίσεις ομοιότητες και διαφορές μεταξύ του κινήματος του Διαφωτισμού και του προδρομικού κινήματος της Αναγέννησης;

Στη σύγκρισή σου μπορείς να χρησιμοποιήσεις διατυπώσεις όπως: «Όπως και οι ανθρωπιστές της Αναγέννησης, έτσι και οι φιλόσοφοι του Διαφωτισμού...», «και τα δύο κινήματα...», κ.άλ.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Νεοελληνικού Διαφωτισμού

- Το πνευματικό κίνημα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού αναπτύχθηκε στις οθωμανοκρατούμενες περιοχές του Ελληνισμού κατά την περίοδο 1750-1821.
- Οι ιδέες του Διαφωτισμού μεταδόθηκαν στον υπόδουλο ελληνισμό μέσω των παροικιών*.
- Αναπτύχθηκε έντονη πνευματική δραστηριότητα με σκοπό το φωτισμό των Ελλήνων, ώστε να διεκδικήσουν την απελευθέρωσή τους.
- Αυτή την περίοδο ιδρύθηκαν σχολεία, εκδόθηκαν βιβλία, μελετήθηκαν οι θετικές επιστήμες και επιδιώχθηκε η σύνδεση με την αρχαιότητα.

*Βρίσκω στο λεξικό τον όρο «παροικία»

Να εντοπίσεις τις θεμελιώδεις αξίες τις οποίες διακηρύσσει ο Ρήγας Φεραίος στο πιο κάτω παράθεμα. Ποιες άλλες ιδέες πρέσβευε ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός σύμφωνα με τη σελίδα 164 του βιβλίου σου;

Η «Νέα Πολιτική Διοικήσεις», το σύνταγμα του Ρήγα (1797)

2. Τα φυσικά δίκαια είναι: πρώτον το να είμεθα όλοι ίσοι και όχι ο ένας ανώτερος από τον άλλον· δεύτερον να είμεθα ελεύθεροι, και όχι ο ένας σκλάβος του αλλουνού· τρίτον να είμεθα σίγουροι εις την ζωήν μας και κανέναν να μην ημπορή να μας την πάρη αδίκως και κατά την φαντασίαν του· και τέταρτον, τα κτήματα οπού έχομεν κανέναν να μην ημπορή να μας τα εγγίξη, αλλ' να είναι εδικά μας και των κληρονόμων μας.

3. Όλοι οι άνθρωποι, Χριστιανοί και Τούρκοι, είναι ίσοι. [...]

Π. Κιτρομηλίδη (επιμ.), *Ρήγα Βελεστινλή, Άπαντα τα σωζόμενα*, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2000, τόμ. 5, σ. 36.

Ποια είναι η κατάσταση της εκπαίδευσης στην οθωμανοκρατούμενη Ελλάδα το 1806 σύμφωνα με το πιο κάτω παράθεμα; Ποιες επιστήμες εντάσσονται τώρα στα προγράμματα σπουδών των σχολείων και ποια είναι η επίδρασή τους στους Έλληνες;

Η μόρφωση θα φέρει τους Έλληνες πιο κοντά στην ελευθερία

Ας εξετάσουμε τώρα τις αιτίες που κάνουν πιο εύκολη την εθνική αποκατάσταση των Ελλήνων. Πρώτη, λοιπόν, είναι η πρόοδος του γένους μας στα μαθήματα. Πόση διαφορά υπάρχει ανάμεσα στη σημερινή κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα και αυτή που επικρατούσε πριν από δέκα χρόνια! [...] Δεν υπάρχει πόλη σήμερα που να μην έχει δύο και τρία σχολεία. [...] Η Λογική και η Φυσική άνοιξαν τα μάτια των περισσοτέρων.

Ανώνυμος, *Ελληνική Νομαρχία (1806)*, Κάλβος, Αθήνα 1980, σ. 165 (απόδοση στη νέα ελληνική: Ευαγγελία Λούβη - Δημήτριος Χρ. Ξιφαράς).

Οι βασικές ιδέες του Ρήγα Φεραίου και του Αδαμάντιου Κοραή.

Ο Ρήγας και ο Κοραής ανασηκώνουν την Ελλάδα.
Πίνακας του Θεόφιλου, 19ος αιώνας.
Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
Τι θέλει να δηλώσει ο λαϊκός ζωγράφος με την
αλληγορική αυτή εικόνα;
Θα το μάθεις στις επόμενες διαφάνειες και στις
σελίδες 165-166 του βιβλίου σου.

Ρήγας Φεραίος ή Βελεστινλής

Το βιβλίο *Φυσικῆς Απάνθισμα* του Ρήγα Φεραίου συνολικά αποτελείται ἀπὸ 24 κεφάλαια καὶ ἔχει 180 σελίδες. Κεφάλαιον Α΄: Περὶ σελήνης. Κεφάλαιον Β΄: Περὶ ἀστέρων, Κεφάλαιον Γ΄: Περὶ πλανητῶν, Κεφάλαιον Δ΄: Περὶ γῆς, Κεφάλαιον Ε΄: Περὶ τῶν Ακολουθιῶν τῆ γῆ, Κεφάλαιον ΣΤ΄: Περὶ ἡλίου, Κεφάλαιον Ζ΄: Περὶ ἀέρος, Κεφάλαιον Η΄: Περὶ ὕδατος, Κεφάλαιον Θ΄: Περὶ παλιρροιῶν ἢτοι ρευμάτων θαλάσσης, Κεφάλαιον Ι΄: Περὶ πυρός, Κεφάλαιον ΙΑ΄: Περὶ τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς γῆς, Κεφάλαιον ΙΒ΄: Περὶ κατεχνιάς καὶ συννέφων, Κεφάλαιον ΙΓ΄: Περὶ βροχῆς, Κεφάλαιον ΙΔ΄: Περὶ χιόνος καὶ χαλάζης, Κεφάλαιον ΙΕ΄: Περὶ δρόσου καὶ πάχνης, Κεφάλαιον ΙΣΤ΄: Περὶ ἀστραπῆς καὶ βροντῆς, Κεφάλαιον ΙΖ΄: Περὶ ἀνέμων, Κεφάλαιον ΙΗ΄: Περὶ πυρίνων φαινομένων ἐν τῷ ἀέρι, Κεφάλαιον ΙΘ΄: Περὶ μετάλλων, Κεφάλαιον Κ΄: Περὶ δένδρων καὶ φυτῶν, Κεφάλαιον ΚΑ΄: Περὶ σκωλήκων καὶ φλέτρων, Κεφάλαιον ΚΒ΄: Περὶ ψαρίων καὶ οστρακοδέρμων, Κεφάλαιον ΚΓ΄: Περὶ πουλίων, Κεφάλαιον ΚΔ΄: Περὶ ἀνθρώπου ζῶν καὶ ἐτέρων τινῶν.

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Φυσικῆς_ἀπάνθισμα

Σύμφωνα με τὰ περιεχόμενα τοῦ ἔργου *Φυσικῆς Απάνθισμα*, ὅπως δίνονται στο πιο πάνω παράθεμα, τι προσπαθεῖ νὰ διδάξει καὶ νὰ καλλιεργήσῃ ὁ Ρήγας Φεραῖος στους Ἕλληνας συμπατριῶτες του;

Ο άνεμος της ελευθερίας από τη Δύση στην Ανατολή

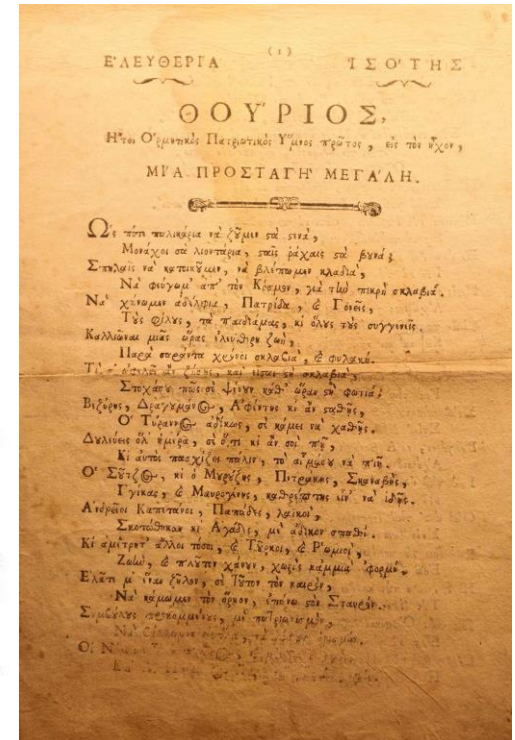
Ο Ρήγας Φεραίος, μέσα στο ευρύτερο πνεύμα ελευθερίας που κυριαρχεί στη Γαλλία και τη δυτική Ευρώπη στα τέλη του 18^{ου} αιώνα τυπώνει:

- ✓ χάρτες, μεταξύ τους και τη *Μεγάλη Χάρτα της Ελλάδος*.
(στη Χάρτα παρουσιάζει την έκταση και την ακτινοβολία του Ελληνισμού).
- ✓ βιβλία με πατριωτικό περιεχόμενο, όπως η *Νέα Πολιτική Διοικήσεις*, στο οποίο περιλαμβάνεται και ο *Θούριος*.

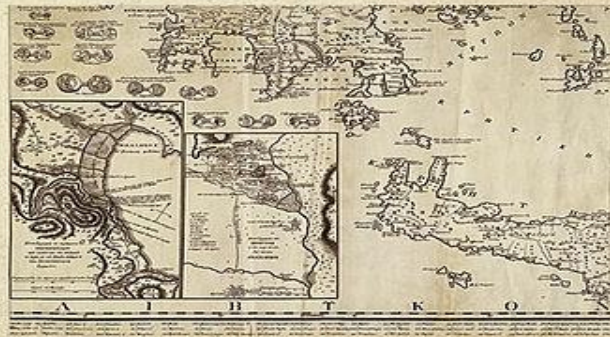
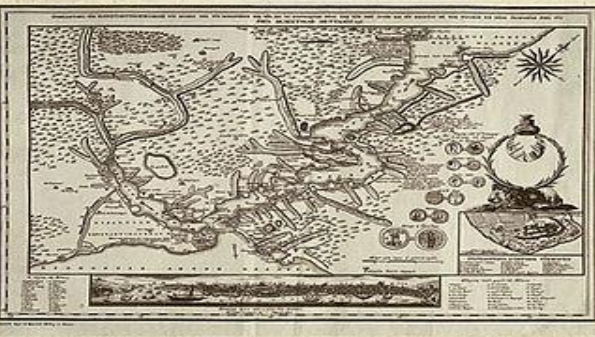
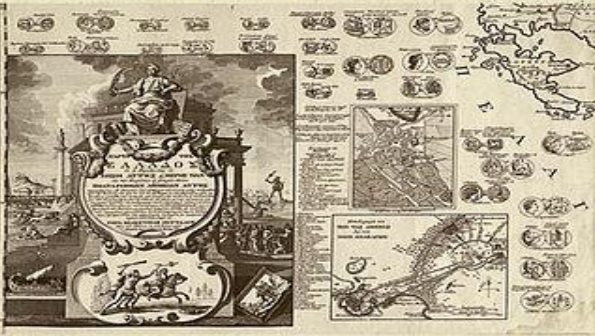
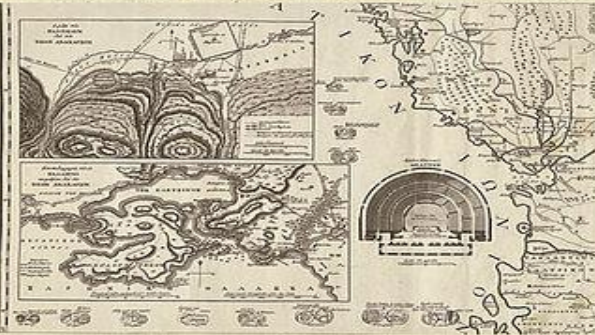
Ποιος είναι ο απώτερος στόχος του Ρήγα Φεραίου;

‘Ο σπόρος τῆς ελευθερίας ανθισμένος στο χέρι του Ρήγα.
Ξυλογραφία του Σπύρου Βασιλείου στο βιβλίο του ‘Αγι Θέρου,
‘Η Δρακογενιά, ‘Αθήνα 1943.
Συλλογή Ν. Γρηγοράκη.

Μεγάλη Χάρτα της Ελλάδος

Το βιβλίο σου (σελ. 165) αναφέρεται σε μια παμβαλκανική «Ελληνική Δημοκρατία». Τι ακριβώς σχεδίαζε ο Ρήγας Φεραίος σύμφωνα με το πιο κάτω παράθεμα;

«Το πολίτευμα που καταστρώνεται με τη Νέα Πολιτική Διοίκηση έχει ως πρότυπό του το γαλλικό Σύνταγμα του 1793. Ο Ρήγας Βελεστινλής επέλεξε ως πρότυπο το ριζοσπαστικότερο από τα συνταγματικά κείμενα της Γαλλικής Επανάστασης [...]

Η συνταγματική πρόταση του Ρήγα Βελεστινλή, που διατυπώθηκε στον απόηχο των πολιτικών και συνταγματικών εξελίξεων της Γαλλικής Επανάστασης, είχε ως επίκεντρο την εγκαθίδρυση ενός ενιαίου κράτους, ενός κράτους με συγκεντρωτικό χαρακτήρα. Η πολιτεία αυτή θα χαρακτηριζόταν από πολυφωνία, αποτελώντας ένα πολυεθνικό κράτος. Η πολιτεία του Ρήγα ήταν η «Ελληνική Δημοκρατία», δηλαδή ένα κράτος ελληνικό με την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας να βρίσκεται στον πυρήνα της συνταγματικής ιδεολογίας.»

Πηγή: Τα Ελληνικά Συντάγματα και η Ιστορία τους (1797-1875), Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, Αθήνα 2012.

Ανάρτηση στην ιστοσελίδα: <https://www.syntagmawatch.gr>

Η μέση οδός του Αδαμάντιου Κοραή

«Ο Κοραής έζησε στο Παρίσι τα γεγονότα της Γαλλικής Επανάστασης και επηρεάστηκε βαθιά από τη νέα κατάσταση πραγμάτων. Ωστόσο, οι ακρότητες που είδε στη Γαλλική Επανάσταση τον απωθούσαν. Έγραφε «λατρεύω την ελευθερία, αλλά θα ήθελα να τη βλέπω θρονιασμένη ανάμεσα στην δικαιοσύνη και στον ανθρωπισμό» ή «είμαι ερωτομανής της ελευθερίας, αλλά αγαπώ, φίλε μου, και τη δικαιοσύνη. Ελευθερία χωρίς δικαιοσύνη είναι καθαρά ληστεία» ή «δεν εσφάγη ποτέ τυραννία με σφαγήν τυράννων» έγραφε, όταν δολοφονήθηκε ο Καποδίστριας.»

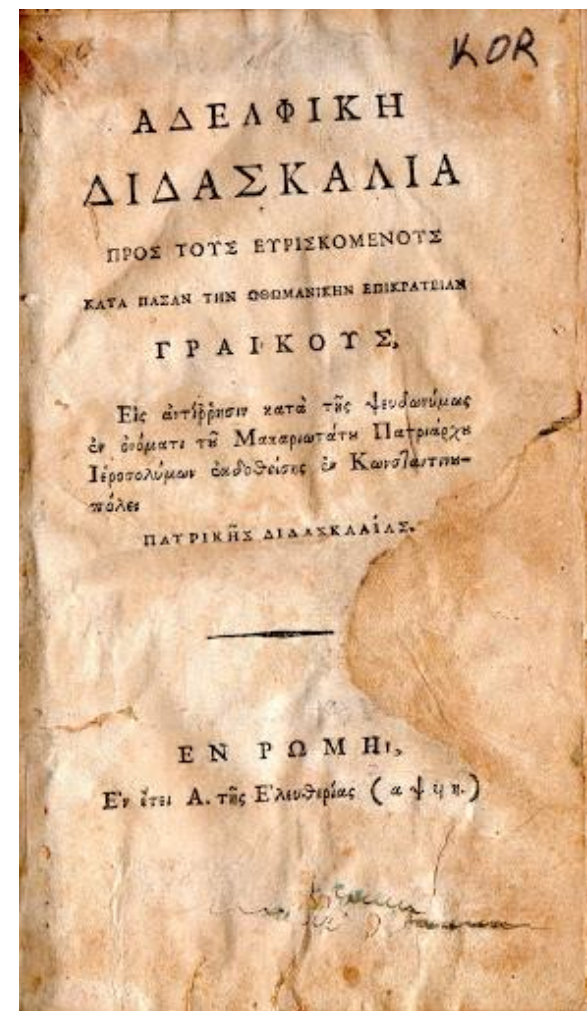
Ίνα Αναγνωστοπούλου, «Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός: Μια πρόταση διακειμενικής διδασκαλίας», *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τ. 11 (2006), 48-62.

Αφού μελετήσεις το πιο πάνω παράθεμα και το παράθεμα της σελίδας 165 με τίτλο «Η Μέση οδός», να εξηγήσεις ποιες είναι οι απόψεις του Κοραή για τα γλωσσικά, πολιτικά και κοινωνικά θέματα.

Με την **Αδελφική Διδασκαλία** ο Κοραΐς υπερασπίζεται τις φιλελεύθερες ιδέες και απαντά άμεσα στη **Διδασκαλία Πατρική**, η οποία είχε γραφτεί από τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων Άνθιμο το 1798.

Η **Διδασκαλία Πατρική** στρεφόταν κατά των φιλελεύθερων ιδεών του Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης και ουσιαστικά καλούσε τους πιστούς να επιδείξουν «νομιμοφροσύνη» στις Οθωμανικές αρχές.

Η **Αδελφική Διδασκαλία** του Κοραΐ αποτελεί δριμύ κατηγορητήριο ενάντια στους εθελόδουλους και τους συντηρητικούς.

Ἡ Ἀδελφική Διδασκαλία ἐκδόθηκε ἄνώνυμα, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἀντιρρητικὸ κείμενο τοῦ Ἀδαμάντιου Κοραΐ, τὸ ὁποῖο μάλιστα κυκλοφόρησε μὲ ψευδεπίγραφο τὸν τόπο ἐκδόσης, καθὼς τὸ βιβλίδιο αὐτὸ τυπώθηκε στὸ Παρίσι καὶ ὄχι στὴ Ρώμη. Ὁ ἄνώνυμος συγγραφέας διευκρινίζει πρὸς τοὺς ἀναγνώστες πὼς ἡ Διδασκαλία ἔχει στόχο νὰ καυτηριάσει τὴν ὑποπτη ἐκδοση τῆς Πατρικῆς Διδασκαλίας, ποὺ κυκλοφόρησε ἀπὸ τὸ Φανάρι λίγους μῆνες πρὶν. (onpsiclibrary.gr)

Αποσπάσματα από τη Διδασκαλία Πατρική του Πατριάρχη Ιεροσολύμων Άνθιμου

«[...] Κλείστε (λοιπόν) τ' αυτιά σας και μην δώσετε καμμίαν ακρόασιν εις τας νεοφανείς ταύτας ελπίδας της ελευθερίας. Και να είσθε κατά πολλά βέβαιοι, ότι αι δόξαι αύται και αι διδασκαλίας (περί ελευθερίας) είναι ενάντια εις τα ρητά της θείας Γραφής και των αγίων Αποστόλων, που μας προστάζουν να υποτασώμεθα εις τας υπερέχουσας αρχάς (εξουσίες) όχι μόνο εις τας επιεικείς αλλά και εις τας σκολιάς (διστραμμένες), δια να έχωμεν θλίψιν εις τον κόσμον και να παραστήσωμεν καθαράς τω Χριστώ τας αισθήσεις ημών... Είναι λέγω (τα περί ελευθερίας) ενάντια εις την θείαν Γραφήν (εννοεί την εβραϊκή Βίβλο) και δεν προξενούν κανένα καλό της παρούσης ζωής, καθώς δολίως επαγγέλλονται, δια να σας γυμνώσουν από κάθε ουράνιο και επίγειο πλούτο».

«Απατηλαί είναι αδελφοί μου χριστιανοί αι διδασκαλίας των νέων αυτών ελευθεριών. Και προσέξτε: Φυλάξατε στερεάν την πατροπαράδοτον σας πίστη και ως οπαδοί του Ιησού Χριστού, απαρασάλευτον την υποταγήν εις την πολιτικήν διοίκησην που σας χαρίζει όσα αναγκαία μόνο εις την παρούσαν ζωήν και δεν προξενεί κανένα εμπόδιο ή βλάβη εις την ψυχική σας σωτηρίαν.»

«Αι νεοφανείς αύται διδασκαλίας, (περί ελευθερίας) ενάντια (είναι) εις την θείαν Γραφήν και την αποστολικήν διδασκαλίαν, ακόμη και αν ήτο να σας κάμουν να αποκτήσετε και όλα τα πλούτη του κόσμου, πάλιν πρέπει να είναι μισηταί, ως επινόησις του πονηρού διαβόλου, του αγρυπνούντος δια την ψυχικήν των χριστιανών απώλειαν. Πόσο μάλλον, όπου είναι υποσχέσεις ψευδείς και απατηλαί. Όχι πλούτη και δόξα, αλλά πτώχεια, δυστυχία, ακαταστασία και αντί της ελευθερίας, μια μισητή ολιγαρχία και τυραννία ως εκ της πείρας φαίνεται [...]».

Μ. Καλόπουλου, *Η οργανισμένη απάντηση του Αδαμάντιου Κοραή στον Πατριάρχη Άνθιμο για αποδοχή της Τουρκοκρατίας ως «Θείο δώρον» το 1798* (<http://thessgiatro.gr>)

Αποσπάσματα από την Αδελφική Διδασκαλία του Αδαμάντιου Κοραή

«Βλέπων το κατά των βαρβάρων τυράννων της Ελλάδος μίσος αυξανόμενον επί μάλλον και μάλλον, ηθέλησεν ο φιλότουρκος συγγραφεύς να κοιμήση την δικαίαν των Γραικών αγανάκτησιν, και να τους εμποδίση από το να μιμηθώσι τα σημερινά υπέρ της ελευθερίας κινήματα πολλών εθνών της Ευρώπης [...]

Φεύγουσι λοιπόν οι Γραικοί τους Τούρκους δικαίως, εν όσω δεν δύνανται να τους διώξωσιν· αλλ' όταν ο διωγμός των τυράννων φανή εύκολος, δικαιότερον είναι τότε να διώξωσι τους ληστές, οι οποίοι δεν παροικούσι πλην τριακοσίου πενήκοντα σχεδόν χρόνους εις την Ελλάδα, παρά να εξορισθώσιν αυτοί της ίδιας αυτών πατρίδος, την οποίαν υπέρ τρεις χιλιάδας ετών ήδη κατοικούσι [...]

Εδώ ο νέος αυτός φιλόσοφος αντιλέγει φανερά αυτός εις εαυτόν, συγχέων την ελευθερίαν με την εις τους νόμους ανυποταξίαν. [...] Όπως αν ήναι το πράγμα, εις ποίαν από τας πολιτικές διοικήσεις έχει μάλιστα χώραν αύτη η νομιζομένη ελευθερία; εις τας ελευθέρως άρα υπό των νόμων κυβερνωμένας δημοκρατίας, ή εις τας αυτογνώμονας ηγεμονίας και τυραννίας; Ας μας ειπή ο φιλόσοφος ούτος, αν ευρίσκεται ή ευρέθη πού ποτε καμμία δημοκρατία, αριστοκρατία, βασιλεία, ή και τυραννία οποιαδήποτε άλλη, όπου εχύθη τοσούτον αθών αίμα, όσον έχυσαν μέχρι του νυν οι Τούρκοι· όπου επράχθησαν τοσαύται αρπαγαί, ληστεΐαι, καταδυναστεΐαι, γυναικών, παρθένων και παιδων βΐαι, όσαι πράττονται κατά πάσαν ώραν εις την Ωθωμανικήν επικράτειαν, όχι μόνον από τον τύραννον αυτόν, αλλά και απ' όλα τα ανδράποδα, όσα του τυράννου την αγριότητα με κολακειάς ή δώρα ηξεύρουσι να απατώσι· όπου εφάνη ποτέ τοσαύτη αχαλίνωτος εξουσία, όσην βλέπομεν εις τους δυστυχείς τόπους της Τουρκίας.

Όσα κακά συκοφαντών αναιδώς προσάπτει εις τα νεωστί ελευθερωθέντα της Ευρώπης έθνη, ευρίσκονται πραγματικώς όλα εις την Τουρκικήν επικράτειαν. Εις αυτήν, και όχι εις τας ελευθέρως υπό των νόμων κυβερνωμένας πολιτείας, βασιλεύουσι τα πάθη· εις αυτήν υπερισχύει η αρπαγή· εις αυτήν ο δυνατός επικρατεί και καταβάλλει τον αδύνατον, ο πλούσιος τον πτωχόν, ο πανούργος τον απλούν: διότι ο δυνατός, ο πλούσιος και ο πανούργος έχουσι τον τρόπον να χορτάσωσι ή και να απατήσωσι την απληστΐαν των τυράννων, διά να φύγωσι την οφειλομένην εις τας κακίας των ποιήν»

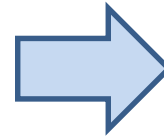
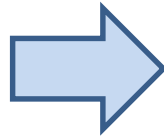
Νέα Ελληνική Λογοτεχνία (Α Λυκείου),

(<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1915,6349/>)

Η ιδέα της μετακένωσης

Ο Κοραΐς πίστευε στη **μετακένωση**, δηλαδή τη μετάδοση στους Έλληνες των αξιών και της παιδείας της Δυτικής Ευρώπης, η οποία βασίστηκε στην κλασική αρχαιότητα.

Έτσι, αφοσιώνεται, από το 1804, στην έκδοση αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, τις οποίες προλογίζει εκθέτοντας τις γλωσσικές και παιδαγωγικές του απόψεις.

Καλό διάβασμα! Και μένουμε σπίτι!

